

Svar på skriftligt spörsmål om förebyggande av könsstympning av flickor och realisering av straffansvar

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 478/2017 rd undertecknat av riksdagsledamot Sofia Vikman /saml:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att effektivare än nu förhindra könsstympning av flickor och realisera straffansvaret?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I Finland ska könsstympning av flickor bestraffas som grov misshandel. Brottet kan leda till tio års fängelse. Även förberedelse, försök eller medverkan till brottet, till exempel medhjälp, är straffbara gärningar. Enligt strafflagen är var och en skyldig att meddela förberedelser av grov misshandel, till exempel könsstympning, till polisen. Barnets föräldrar har ett ännu strängare ansvar: en förälder som förhåller sig passiv till gärningen kan dömas för själva misshandelsbrottet.

Orsaken till att straffansvaret beklagligt ofta inte realiseras är att polisen inte underrättas om könsstympning eller risken för detta. Straffrätten är i varje fall inte ett tillräckligt verktyg för att förebygga könsstympningar. Social- och hälsovården, särskilt barnskyddet, rådgivningsbyråerna och skolhälsovården samt undervisningsväsendet spelar en viktig roll när det gäller att förebygga könsstympning. Samarbetet mellan dessa och tredje sektorn bör fortsätta i syfte att förebygga könsstympning. År 2012 publicerade social- och hälsovårdsministeriet ett åtgärdsprogram för att förhindra könsstympning av barn och kvinnor för 2012–2016. Programmet innehåller ett flertal åtgärder (bl.a. att säkerställa utbildning, utveckla yrkespersonernas kunnande, påverka invandrarsamfundens attityder, främja forskningen, utveckla samarbetet och samordnandet), vars realisering regeringen ämnar säkerställa även i fortsättningen.

Institutet för kriminologi och rättspolitik har på justitieministeriets begäran utarbetat en rapport om hindren för att anmäla tvångsäktenskap till polisen och om hur myndighetssamarbetet och straffprocesskedjan fungerar i ärenden som gäller tvingande till äktenskap. Utredningen publicerades den 18 oktober 2017 (Virve Toivonen: Pakkoavioliittojen esiintyminen ja ilmitulo Suomessa; http://oikeusministerio.fi/artikkeli/-/asset_publisher/selvitys-pakkoavioliitot-ovat-todellisuutta-myos-suomessa-viranomaisten-koulutusta-ja-yhteistyota-vahvistettava). Justitieministeriet har bjudit in olika myndigheter till en aktuell diskussion om frågan för att bland annat gå igenom de nuvarande anmälningsskyldigheterna och åtgärderna som enligt dessa förutsätts samt instruktionerna och utbildningen och deras ändamålsenlighet. Förutom tvångsäktenskap kan deltagarna även diskutera andra teman som gäller realiseringen av invandrarkvinnors

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 478/2017 rd

rättigheter och som är nära förknippade med frågan, till exempel könsstympning av flickor och s.k. hedersvåld. Avsikten är att behoven av ytterligare åtgärder kartläggs på mötet.

Könsstympning av flickor är alltså enligt lagen en straffbar gärning som är förknippad med ett strängt straffhot. Eftersom det inte råder någon oklarhet om gärningens straffbarhet finns det inget behov av till exempel separata straffregler. Lagstiftningen uppfyller de internationella förpliktelser som gäller den och det är inte motiverat att gärningar som redan är straffbara på nytt föreskrivs som straffbara. En separat bestämmelse skulle i praktiken inte påverka rättsläget utan den skulle vara symbolisk. Av grundlagsutskottets praxis framgår det att man bör förhålla sig avvärande till kriminaliseringar som föreslagits enbart av symboliska orsaker (GrUU 5/2009 s. 3/II och GrUU 29/2001 rd s. 4).

Internationella erfarenheter visar inte heller att en separat bestämmelse skulle effektivisera realiseringen av straffansvaret. En separat bestämmelse skulle snarare orsaka än eliminera avgränsnings- och tolkningsproblem. Till exempel i Sverige har veterligen endast några fall behandlats i domstolar med stöd av specialbestämmelsen. I en internationell jämförelse från 2004 som omfattade 15 europeiska länder konstaterades det att könsstympningar inte hade behandlats i domstolar i ett enda land som har infört en specialbestämmelse (Leye & Deblonde, s. 13). Å andra sidan har straff för könsstympning dömts ut i länder där gärningens straffbarhet grundar sig på en allmän bestämmelse (t.ex. i Frankrike). Som en slutledning av den nämnda internationella jämförelsen konstaterades det att det med tanke på straffansvaret inte behövs specialbestämmelser och att de inte effektiviserar realiseringen av straffansvaret. Även om separata bestämmelser betonar fenomenets straffbarhet kan de samtidigt vara stämplande eller diskriminerande.

Helsingfors 22.11.2017

justitieminister Antti Häkkinen